

Skolans basämnen inom fritidshemmet. Vad säger lärarna?

Av: Jakob Marklund & Kaan Saygin

Handledare: Yuliya Yurchuk

Södertörns högskola | Lärarutbildning

Självständigt arbete 15 HP

Fritidspedagogiskt område | VT 2023

Grundlärarutbildningen med interkulturell profil med inriktning
mot fritidshem, 180 HP

Abstract

The school's basic subjects within the after-school center. What do the teachers say?

The study focuses on how different after-school centers in Stockholm work with the school's basic subjects, Swedish, mathematics and English, within their activities, as well as how the after-school teachers view it. The study was done using a qualitative method and semi-structured interviews with four different after-school teachers from four different schools. The schools are strategically selected using statistics from the Swedish National Agency for Education based on students in year 3 and their results in the national exams from the school year 2022. The purpose of the study was to check how different after-school teachers view working with the school's basic subjects in the after-school center and how they do it. The study's previous research highlights relevant phenomena that can be linked to the study. Among other things, the previous research deals with how collaboration takes place on the class teacher's terms, how the after-school environment can affect students, and how after-school teachers today can be considered difficult. The results from the interviews showed that all four teachers value the work highly, but they have different approaches that are both similar and different from each other.

Keywords:

After-school center, community, situated learning, basic subjects, collaboration.

Sammanfattning

Skolans basämnen inom fritidshemmet. Vad säger lärarna?

Studien fokuserar på hur olika fritidshem i Stockholm arbetar med skolans basämnen, svenska, matematik och engelska, inom sin verksamhet, samt hur fritidspedagogerna ser på det. Studien har genomförts med hjälp av en kvalitativ metod och semistrukturerade intervjuer med fyra olika fritidshemslärare från fyra olika skolor. Skolorna är strategiskt utvalda med hjälp av statistik från Skolverket utifrån elever i årskurs 3 och deras resultat på de nationella proven från läsåret 2022. Syftet med studien var att kontrollera hur olika fritidshemslärare ser på att arbeta med skolans grundämnen i fritidshemmet och hur de gör. Studiens tidigare forskning lyfter fram relevanta fenomen som kan kopplas till studien. Den tidigare forskningen visar bland annat hur samverkan sker på klasslärarens villkor, hur fritidsmiljön kan påverka eleverna och hur fritidspedagoger idag kan anses ha en svår situation. Det kan till exempel handla om resurs- eller personalbrist. Resultaten från intervjuerna visade att alla fyra lärarna värderar arbetet högt, men de har olika förhållningssätt som både är lika och olika varandra.

Nyckelord:

Fritidshem, gemenskap, situerat lärande, basämnen, samverkan.

Innehållsförteckning

Skolans basämnen inom fritidshemmet. Vad säger lärarna?	1
Abstract	2
Sammanfattning	3
Skolans basämnen inom fritidshemmet. Vad säger lärarna?.....	5
Inledning	5
Syfte.....	6
Frågeställningar	6
Tidigare forskning	6
Metod	8
Kritisk reflektion kring val av metod.....	9
Urval	9
Datainsamling	10
Etiska överväganden	11
Motivering kring val av intervjumetod.....	12
Teori.....	12
Analys och resultat från intervjuer	13
Vad är vikten av integrering av skolämnen inom fritidshemmet enligt fritidslärarna och hur arbetar de för att uppnå det?	14
Sammanfattning av resultat	20
Diskussion	22
Resultatdiskussion i förhållande till tidigare forskning	23
Metoddiskussion	26
Diskussion för professionsutveckling	27
Vidare forskning	27
Interkulturellt perspektiv	28
Avslutande summering.....	28
Bilaga 1, intervjuguide.....	29
Bilaga 2, mejl till respondenterna	31
Referenslista	33

Skolans basämnen inom fritidshemmet. Vad säger lärarna?

Inledning

I dagens samhälle blir det alltmer avgörande att elever når goda resultat i skolan för att nå sina framtida mål och bidra positivt till samhället.

Men för att stödja eleverna i deras lärande och utveckling, är det inte tillräckligt att bara fokusera på det akademiska och teoretiska, utan även se till att skapa en lärandemiljö som främjar elevernas helhetliga utveckling där vikten läggs vid att integrera olika aspekter från läroplanen. Med tanke på att eleverna tillbringar en stor del av sin tid utanför klassrummet resulterar det i att eleverna ska se till att erbjudas en miljö där de kan fortsätta lära sig och utvecklas på fritidshemmet.

Fritidshemmet är en plats där elever kan koppla av och ha kul, samtidigt som de utvecklar sociala, kreativa och praktiska färdigheter. Här finns möjligheter att arbeta med skolämnen på ett annat sätt än i klassrummet, vilket kan öka elevernas motivation och engagemang. I takt med att skolorna blir alltmer fokuserade på standardiserade testresultat och akademiska prestationer kan det vara svårt att upprätthålla en balans mellan de akademiska kraven och elevernas behov av avkoppling och sociala interaktion. För att hjälpa eleverna att lyckas i skolan och i livet är det därför viktigt att integrera skolämnen på fritidshemmet (Lgr 22, s. 25).

Forskning som gjorts kring ämnet visar att en väl utvecklad skolmiljö, i detta fall fritidsverksamheten och skolgården, kan ha positiva effekter på elevernas akademiska och sociala utveckling. Men hur ser olika fritidslärare på detta fenomen?

Uppsatsen handlar om att se hur olika fritidslärare ser på integreringen av skolans basämnen, svenska, matematik och engelska, inom fritidsverksamheten. För att besvara forskningens frågeställningar har studien genomfört kvalitativa intervjuer med fritidshemslärare på de fyra utvalda skolorna. Intervjuerna fokuserar på personalens syn på integrering av skolämnen på fritidshemmet gällande deras erfarenheter och utmaningar samt vilka strategier de använder för att skapa en meningsfull och integrerad lärandemiljö på fritidshemmet. Studien kommer

att bidra med kunskap om hur skolor kan arbeta med integrering av skolämnen på fritidshemmet för att stödja elevernas akademiska och sociala utveckling.

Genom att undersöka olika fritidslärares syn på integrering av skolämnen på fritidshemmet, kan denna studie bidra med kunskap om hur skolor kan arbeta för att stödja elevernas helhetliga utveckling. Resultaten av studien kan användas som underlag för att utveckla lärandemiljöer på fritidshemmen som integrerar skolämnen på ett meningsfullt sätt. Potentiellt kan denna studies resultat leda till en ökad motivation och ett bredare engagemang hos eleverna, men även lärarna, samt bidra till en mer helhetlig och hållbar utbildning för framtiden. Läroplanen beskriver hur skolan ska vara med och forma goda samhällliga medborgare (Lgr 22, s. 7), varpå denna studie kan ses som ett grundläggande tankesätt för hur arbetet inom fritidshem kan hjälpa till, och bidra till att uppnå det.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka pedagogernas syn på integreringen av skolans basämnen i fritidshemmet, samt att ta reda på hur olika fritidslärare arbetar med att inkludera ämnena i deras verksamhet. Studien kommer att fokusera på fyra olika skolor belägna runt om i Stockholm. Skolorna har valts ut med hjälp av statistik från elever i årskurs 3 och baserat på deras resultat från de nationella proven läsåret 2022.

Frågeställningar

Vad är vikten av integrering av skolämnen på fritidshemmet enligt fritidslärarna?

Hur arbetar personalen på fritidshem för att integrera skolämnena i verksamheten?

Tidigare forskning

Jonsson redogör för hur forskarna Ladd och Sechler poängterar vikten av skolmiljön för elevers sociala lärande och färdigheter. Skolan erbjuder eleverna möjligheter att skapa och underhålla relationer med kamrater samt att öva på olika sociala beteenden. Genom att ta del av kamraternas respons kan eleverna få en uppfattning om konsekvenserna av sitt beteende och utveckla en förståelse för olika interpersonella beteenden (Jonsson 2021, s. 34).

I texten betonar Jonsson (2021) vikten av skolmiljön för elevernas sociala lärande och utveckling av sociala färdigheter. Skolan ger eleverna möjlighet att interagera med sina kamrater och träna på olika sociala beteenden. Genom att få respons från sina kamrater kan eleverna till exempel förstå konsekvenserna av sitt beteende och utveckla sina interpersonella beteenden. En möjlig koppling till frågan är att personalen på fritidshem kan integrera skolämnen på ett sätt som stärker elevernas sociala lärande.

I förhållande till studiens frågeställningar så förblir Jonssons (2021) påstående kring skolmiljön viktig då den kan kopplas till hur olika skolor arbetar för att integrera skolämnen i sin verksamhet. Miljön, som i studiens fall kommer att handla om fritidshemmet och skolgården, har en stor betydelse för hur väl lärarna på fritids kan planera och genomföra olika aktiviteter. Hypotetiskt sett kan det finnas skolor och dess personal som önskar att kunna skapa olika aktiviteter för eleverna men stoppas av att skolgården, eller fritidshemmet, inte är tillräckligt utvecklat vilket i sin tur leder till att planeringen för aktiviteten arkiveras.

Anita Söderlund, universitetslektor vid Stockholm Universitet, skriver i sin studie *Barn i skolan och fritidshem* (2000) om hur forskning visar att samverkan och samarbetet mellan lärare och fritidslärare främst sker på lärarens villkor och hur fritidsläraren får agera som resurs för läraren. Söderlund skriver om hur det är läraren som utformar samverkan och därmed begränsar den, Söderlund menar även på att det råder en dold hierarki mellan de två yrkena vilket genomsyrar den aktuella situationen (Söderlund 2000, s. 11–12).

Söderlund (2000) beskriver hur samverkan sker på lärarnas villkor. I vår studie har vi intervjuat fritidslärare och bland annat frågat dem hur deras samverkan med klassläraren ser ut. Det som Söderlund beskriver går att koppla till flera av svaren vi fick av de olika fritidslärarna på skolorna som vi var ute på. Flera av lärarna beskrev hur de har en, enligt dem, bra samverkan men kommer senare i intervjun in på hur det handlar mycket mer om klassrumsundervisningen än fritidsundervisningen.

Enligt Dahl (2014) är fritidspedagoger i en situation där de inte har tillräckligt med tid för att hjälpa barn att utvecklas och delta fullt ut i fritidsaktiviteter.

Detta kan ha negativ påverkan på barnens lärande eftersom fritidspedagogerna ibland avleder eleverna från utmanande situationer, eftersom pedagogerna anser att dessa situationer kan leda till ineffektiva relationer. Detta kan innebära att barnen inte får möjlighet att utveckla sin

självständighet och problemlösningsförmåga, vilket är viktiga aspekter av deras utveckling (Dahl 2014, s. 140).

Dahls (2014) tankar skapar en relevans gentemot vår studie och hur lärare ser på integrering av skolämnen i sin verksamhet. Eftersom fritidshemmet ska arbeta situationsstyrt och efter elevernas intressen samt behov, kan det som lärare vara svårt att se till alla elever på samma gång om inte rätta resurser och planering finns. Om ett arbetslag till exempel planerar för att arbeta med olika lektioner som kopplas till ämnet svenska och det råder personalbrist den dagen kan de leda till att elever som håller på att utforska något nytt på eget håll istället blir tillsagda att arbeta med resten av gruppen på det sätt som fritidslärarna vill. Lärarna hamnar här i den svåra situation som Dahl (2014) beskriver och har svårt att följa upp alla elevernas lärande eftersom de saknar personal som exemplet ovan beskriver. Hade det funnits tillräckligt med personal den dagen hade till exempel en lärare kunnat avvika från de andra för att följa upp hur eleverna arbetade, vilket i sin tur hade lett till att eleverna på ett bredare sätt kan utveckla sin självständighet och problemlösningsförmåga.

Metod

Syftet med vår studie är att undersöka hur integrering av skolämnen i fritidshemmet skulle kunna påverka elevernas resultat. Vi har jämfört arbetet med integrering av skolämnen på två skolor med högre resultat och två skolor med lägre resultat för att undersöka eventuella skillnader och likheter.

För att genomföra vår undersökning har vi arbetat med kvalitativ metod för att samla in data, i form av intervjuer. Vi har intervjuat lärare för att ta del av elevernas arbete med skolämnen under fritidshemstiden och hur lärarna själva planerar och genomför integreringen av skolämnen. Slutligen har vi analyserat det empiriska material vi fått in så att vi kunnat komma fram till en slutsats i förhållande till våra frågeställningar och forskningsfråga. För att analysera och tolka vår data har vi använt oss av en kvalitativ jämförande metod. Vi har även använt en kvalitativ innehållsanalys för att analysera våra intervjuer och göra jämförelser mellan skolorna.

Vi reflekterade över eventuella avgränsningar som vi gjorde i vår studie och hur dessa kan

påverka validiteten och reliabiliteten. Vi diskuterade också våra resultat och hur det kunde bidra till den befintliga kunskapen om integrering av skolämnen i fritidshemmet och dess påverkan på elevernas resultat.

Kritisk reflektion kring val av metod

Eftersom en kvalitativ intervju går ut på att skapa en generell syn på ett ämne och skapa en bild av ett fenomen som annars inte hade gått genom till exempel en enkätundersökning så krävs det att man systematiskt väljer ut rätt personer att intervjua (Eriksson Zetterquist & Ahrne 2015, s. 64). Det krävs att man intervjuar rätt antal personer för att kunna skapa en bred oberoende syn på vad det är man undersöker samt skapa en representativ bild av ämnet (Eriksson Zetterquist & Ahrne 2015, s. 64).

I förhållande till det som Eriksson Zetterquist & Ahrne beskrev finns det en viss svårighet med att välja ut rätt personer och rätt skolor för att kunna besvara frågeställningen. En annan del av kvalitativa intervjuer som kan anses som kritiska är att få respondenten att våga svara ärligt på frågan. Med tanke på att kvalitativa intervjuer skiljer sig från kvantitativa på så sätt att de inte sker i form av enkäter så menar vi att det kan vara svårare att få respondenten att känna sig bekväm vilket kan leda till mindre ärliga svar.

Urval

Efter att ha analyserat Skolverkets statistik för elever i de nationella proven för årskurs 3¹ under 2022, har vi genomfört ett strategiskt urval av skolor att undersöka närmare. Vår strategi grundade sig i en hypotes, baserat på Jonssons (2021) teori om att en välutvecklad skolmiljö stärker elevers lärande, varpå att vi sökte efter två skolor med högre resultat. Samt två skolor med lägre resultat. Vår hypotes var att ett välutvecklat fritidshem skulle ha högre resultat och arbeta mera med skolans basämnen och de skolor med lägre skulle ha ett mindre utvecklat fritids och därmed ett annat arbetssätt gällande arbete med skolans basämnen. Vi valde sedan ut två skolor med högt resultat från de nationella proven och två med lägre resultat. Efter att ha identifierat vårt urval av skolor, genomförde vi intervjuer med en lärare

¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA>

från varje skola för att få en djupare förståelse av deras pedagogiska metoder och strategier för hur de förbättrar elevernas prestationer inom fritids. Genom att intervjua en lärare från varje skola kunde vi få en helhetsbild av varje skolas unika utmaningar och framgångsfaktorer.

Skola 1 hade 80 % godkänt, skola 2 hade 95 % godkänt, skola 3 hade 75 % godkänt och skola 4 hade också 95 % godkänt betyg från de nationella proven läsåret 2022 för årskurs 3.

När vi sökte efter skolor med lägre resultat kollade vi efter ett godkänt resultat omkring 55 % till 65 % från de nationella proven för årskurs 3. Skolorna med lägre resultat som vi hade kontakt med hade tyvärr inte möjlighet att ställa upp på intervjuer, det kunde bland annat bero på att de helt enkelt inte hade tid. Därav har studien nu två skolor som ändå kan anses ha relativt höga resultat men skiljer sig fortfarande från de med högst resultat i studien.

Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes genom kvalitativa intervjuer med lärare på varje skola som vi hade valt. Vi planerade att samla in deras uppfattningar och erfarenheter kring hur fritidshemmet arbetade med skolans basämnen, svenska, matematik och engelska i praktiken. Analysen av data involverade att transkribera intervjuerna och genomföra en kvalitativ innehållsanalys för att identifiera centrala teman och mönster i data. Vi använde också kvantitativa metoder för att analysera resultaten såsom att samla in data om elevernas resultat från de nationella proven och jämföra dessa mellan skolorna.

Uppsatsens forskning tar sig an fyra olika skolor runt om i Stockholm där urvalet skett baserat på hur elever har åstadkommit inom de nationella proven år 2022. Vi såg till elevernas resultat från de nationella proven och kollade en procentuell del av antalet godkända betyg. Kvalitativa intervjuer har genomförts med en fritidslärare på vardera skola. Svaren har transkriberats och analyserats med hjälp av Holmbergs beskrivning av *perspektiv på barn lärande i fritidshem*, situerat lärande, praktikgemenskap, delad repertoar och legitimt perifert deltagande (Holmberg 2020, s. 63).

Holmberg (2020) beskriver olika perspektiv på barn lärande i fritidshem och dessa kan användas som en ram för att analysera svaren på ett systematiskt sätt. Perspektiven inkluderar bland annat elevers självständighet och delaktighet, betydelsen av lek och social interaktion, samt möjligheter till utforskande och kreativitet. Genom att använda Holmbergs beskrivning som ram kan svaren på en fråga analyseras utifrån hur de relaterar till dessa olika perspektiv. På så sätt kan man få en djupare förståelse för elevers lärande och utveckling i fritidshemmet.

Etiska överväganden

Etiska överväganden är viktiga när det kommer till forskning eftersom det handlar om att respektera och skydda respondenternas rättigheter (Vetenskapsrådet 2017, s. 13). I den här studien har vi som forskare tagit hänsyn till detta genom att säkerställa att respondenterna är informerade om syftet med studien och att det har gett sitt samtycke till att delta.

Genom att informera respondenterna om deras rättigheter har vi skapat en trygg och säker miljö för deltagandet i studien (Svensson & Ahrne 2015, s. 36). Det är också viktigt att understryka att alla respondenternas anonymitet har skyddats för att undvika att någon ska råka ut för negativa konsekvenser på grund av deras medverkan. Forskningen bygger på kvalitativa intervjuer för att få en insikt i respondenternas perspektiv och erfarenheter. Detta kräver en hög grad av tillit och öppenhet från respondenternas sida, så det var av stor vikt att respondenterna kände sig trygga och bekväma med deras deltagande för att kunna ge goda och ärliga svar, vilket betonar vikten av etiska överväganden.

En annan viktig etisk aspekt som har tagits i beaktning i denna studie är att resultaten har använts på ett ansvarsfullt sätt. Det innebär att vi har presenterat resultaten på ett rättvist och balanserat sätt utan att manipulera eller förvränga dem på något sätt. I slutändan är det viktigt att notera att etiska överväganden inte bara är en juridisk skyldighet för forskare, utan också är en moralisk skyldighet för att respektera människors rättigheter och integritet. Forskning kan bara vara meningsfull om den utförs på ett ansvarsfullt och etiskt sätt.

Motivering kring val av intervjumetod

Vi använde oss av en halvstrukturerad intervju, det vill säga, att frågorna var bestämda sedan innan men kunde komma att anpassas utifrån situationen samt att frågor kunde läggas till under intervjuens gång vid behov. Vi inledde intervjun med att introducera oss själva samt förklara syftet med intervjun. Vidare ställde vi frågor för att få svar på deras syn gällande hur skolämnen integreras i deras fritidsverksamhet

Vi gick också in på lite mer personliga frågor för att kunna fördjupa svaren. Hypotetiskt sett kunde det finnas personal på de olika skolorna som till exempel inte alls var nöjda med hur verksamheten bedrevs och därmed inte var helt bekväma med att berätta det för utomstående. Vi menade att det kunde vara allt från dåliga arbetsförhållanden eller en ledning som inte stöttade fritidsverksamheten. Dessa svar ansåg vi vara bra/intressanta för resultatet gällande hur verksamheten sköts och hur de arbetade med skolämnena.

Vi var även medvetna om att ju mer personliga frågor vi ställde, desto svårare kunde det vara för personen att svara. Vi insåg också att det fanns en risk att personen inte talade sanning utan istället undvek att svara. Vi avslutade intervjun genom att tacka för deras tid och medgav att det var en värdefull insikt vi fått genom intervjun. Vi bad också om deras mejladress eller andra kontaktuppgifter för att i framtiden kunna dela med oss av resultatet om de ville ta del av det.

Teori

Linnea Holmgren redogör för *perspektiv på barns lärande i fritidshem* i sin bok *Perspektiv i fritidshem* (2020). Perspektivet bygger på och lyfter fyra centrala teorier: Situerat lärande, praktikgemenskap, delad repertoar och legitimt perifert deltagande. Alla fyra teorier är inspirerade av Lev Vygotskijs texter om utveckling, lärande och språk och kan ses som en grundpelare för den sociokulturella traditionen (Holmberg 2020, s. 63).

Grundtanken bakom teorin situerat lärande, handlar om att det eleverna lär sig ska kunna vara till användning framöver (Holmberg 2020, s. 64), det vill säga, att det som eleverna lär sig på fritids förblir användbart för dem i till exempel klassrummet. Detta skulle kunna

exemplifieras med en elev som lär sig att räkna multiplikation genom en lek på fritids, varpå hen sedan kan framföra detta i klassrummet på matematiklektionen.

För att detta ska kunna ske, är en viktig faktor att det görs i grupp med andra elever. Med detta menas, praktikgemenskaper. Fritidshemmet som fenomen är ett utmärkt exempel där praktikgemenskap kan äga rum (Holmberg 2020, s. 65).

När elever inom denna praktikgemenskap kan ägna sig åt situerat lärande skapar de tillsammans en delad repertoar. Det handlar om hur olika personligheter, erfarenheter och tankar skapar gemensamma målsättningar (Holmberg 2020, s. 66).

När det kommer nya deltagare till gemenskapen, det vill säga, nya elever till fritidshemmet, så sker denna process genom att den nya eleven deltar på sina villkor i sin takt. Denna process kallas för legitimt perifert deltagande. När en elev blir en legitim perifer deltagare så deltar hen på sina villkor och rör sig på sitt sätt med hjälp av andra elevers guidning. (Holmberg 2020, s. 69).

Genom att kombinera situerat lärande, praktikgemenskap, delad repertoar och legitimt perifert deltagande så menar vi att det skapar ett ideal för fritidshemmet. Varpå vi menar att denna teori och perspektiv är väl användbart för vår forskning då den på ett tydligt sätt går att koppla till den verksamhet som fritidshemmet bedriver.

Fritidshemmet är en viktig del av skolans läroplan och personalen arbetar aktivt för att integrera skolämnen i verksamheten. På fritidshemmet är det viktigt för personalen att skapa en lärmiljö som tar hänsyn till barnens individuella behov, intressen och initiativ.

Lärandet strävar efter att vara situations anpassat och upplevelsebaserat för att ge barnen en meningsfull och rolig lärandeupplevelse.

Analys och resultat från intervjuer

I kommande del kommer vi att redogöra för resultat och analys i förhållande till våra frågeställningar med stöd från studiens intervjuer som genomförts med fyra olika fritidslärare

på fyra olika skolor runt om i Stockholm. För att göra det enklare för läsaren kommer vi att använda oss av en underrubrik som innefattar båda frågeställningarna, vilket kommer att vara:

Vad är vikten av integrering av skolämnen inom fritidshemmet enligt fritidslärarna och hur arbetar de för att uppnå det?

Svaren från varje lärare kommer att komma i en flytande text där vardera lärare går under namnen, lärare 1, lärare 2, lärare 3 och lärare 4. Deras arbetsplats kommer att refereras till skola 1, skola 2, skola 3 och skola 4.

Holmberg beskriver fritidshemmet som en utbildningsform där elever ska ges möjlighet till lärande. Den här miljön av lärande ska utgå från läroplanen precis som resten av den svenska skolgången. Vad som kännetecknar undervisningen inom fritidshemmet är att den ska vara situationsstyrd och fokusera på eleverna intressen, behov och erfarenheter samt arbeta för ett grupporienterat lärande (Holmberg 2020, s. 63). Vi vill därför i denna studie ta reda på, samt titta närmare på hur lärare arbetar för att uppnå det.

Vad är vikten av integrering av skolämnen inom fritidshemmet enligt fritidslärarna och hur arbetar de för att uppnå det?

Lärare 1, som är verksam på Skola 1, betonar vikten av att fritidshemmet ska fungera som en plats för avkoppling, men tydliggör också att det ska vara en plats för möjligheter att stärka elevernas lärande.

Jag tänker på hur det själv var när man var liten, då ville man göra det man själv ville. Jag förstår dock att det är viktigt att ta med skolämnen i verksamheten (Lärare 1, intervju, 14/3–23).

För att uppnå detta eftersträvar skolans personal att skapa en meningsfull och sammanhängande lärandemiljö både i klassrummet och på fritids. För att integrera skolämnen på fritidshemmet försöker lärarna skapa aktiviteter som är relevanta för elevernas vardag och intressen, vilket ibland kan vara en utmaning på grund av en bristande samverkan mellan fritids och skola. För att komma runt detta deltar lärarna i elevernas lektioner för att förstå vad

varje elev arbetar med och vilka utmaningar de möter. På så sätt kan Lärare 1 och dennes kollegor skapa aktiviteter som stärker elevernas lärande både i klassrummet och på fritids.

Lärare 1 är också medveten om att fritidshemmet också bör fungera som en plats där eleverna kan koppla av och göra det de själva vill. För att balansera dessa två mål eftersträvar läraren och dennes kollegor att skapa en mix av aktiviteter som både är relevanta för elevernas lärande och samtidigt tillåter eleverna att ha kul och utforska sina intressen.

Vi försöker så gott det går dock att kanske arbeta med olika teman. Jag brukar en dag i veckan köra Kahoot med eleverna, frågesport, om olika ämnen som varit aktuella under veckan som varit (Lärare 1, intervju, 14/3–23).

När lärare 1 fick frågan om vad som skiljer hen från andra lärare, betonade hen att fritids bör vara så fritt som möjligt och inte bestå av alltför många styrda aktiviteter där eleverna måste delta. Lärare 1 hänvisar till sina egna erfarenheter från när hen var yngre och gick på fritids och beskriver hur hen ville göra det man själv ville. Lärare 1 avslutar dock med att betona vikten av att eleverna får ta del av skolans basämnen inom fritidshemmet, men att detta måste ske på ett lämpligt sätt.

Lärare 1 menar på att detta ger eleverna möjlighet att på fritidshemmet kunna ta del av ämnen som varit relevanta under skolveckan, men på ett mer informellt och friare sätt. Detta går i sin tur att koppla till vad Holmberg beskriver som "situerat lärande" (Holmberg 2020, s. 64). Situerat lärande betyder att lärande sker genom att eleverna får möjlighet att utforska och lära sig inom en verklig och meningsfull kontext. Detta kan uppnås genom att skapa aktiviteter som är relevanta för elevernas vardag och intressen.

Lärare 1 beskrev i slutet av vår intervju hur hen inte är helt nöjd med hur deras verksamhet bedrivs och känner att de inte alltid blir så som de planerat och tänkt. Ofta faller det på bristen av personal och att istället blir till en verksamhet som lärare 1 beskriver som barnpassning.

Trots eventuella svårigheter med att integrera skolans basämnen på fritids, visar statistik från läsåret 2021/2022 att ungefär 80 % av eleverna i årskurs 3 på skola 1 klarade de nationella proven och fick godkänt resultat. Denna statistik kan tyda på att lärarnas arbete med att integrera skolans basämnen på fritids har en positiv effekt på elevernas lärande och att ett välutvecklat fritidshem kan bidra till goda resultat hos eleverna.

I intervjun med Lärare 2 på skola 2 framgår att integrering av skolämnen inom fritidshemmet är av stor betydelse, speciellt engelska, men med prioritering av praktiska ämnen.

Jo, men det är absolut viktigt för oss, kanske inte koppling till alla ämnen, men det blir ju ganska mycket praktiska ämnen såsom idrott och bild. Om vi är ute blir det mycket NO när man är ute i skogen, eller SO liksom bara allmänt uppförandekoder och så (Lärare 2, intervju, 21/3–23).

Lärare 2 berättar att det kommit en hel del ukrainska flyktingbarn varpå detta har lett till att de bedriver en stor del av sin verksamhet på engelska, då språket fungerar som en brygga mellan alla eleverna rent språkmässigt.

Vi jobbar mycket med det engelska språket i och med att vi fått in många elever som precis kommit från Ukraina, exempelvis.

Så engelska blir en form av gemensamt språk som båda barnen kan ta till sig ganska snabbt. Engelskan kommer därav in ganska naturligt i vår verksamhet och därför har vi utvecklat det till att vi kollar filmer på engelska istället för på svenska (Lärare 2, intervju, 21/3–23).

Lärare 2 menar i sin tur att detta har lett till att flera elever kan integreras på fritidshemmet. Följaktligen går det som lärare 2 tar upp att koppla till en av delarna i studiens teori, legitimt perifert deltagande, det vill säga, att eleverna deltar på egna villkor med hjälp av andra elever så att de kommer in i gemenskapen (Holmgren 2020, s. 69). Genom det engelska språket erbjuds fler elever möjligheten att kunna delta i gemenskapen varpå detta leder till att eleverna tillsammans stärker sina samarbetsförmågor vilket i slutet leder till att de skapar en starkare gemenskap mellan varandra som gör att de utvecklas som individer.

Som lärare 1 är lärare 2 av åsikten att fritidshemmet inte bör vara alltför strukturerat och planerat, utan bör erbjuda eleverna en möjlighet till vila och återhämtning. Vid intervjun uppgav Lärare 2 att det finns flera elever som spenderar upp till 10 timmar på skolan och fritidshemmet varje dag, från öppning till stängning.

Vi har elever som är på fritids från öppning till stängning, för mig är det självklart att de ska få vila och endast ta det lugnt under sin tid på fritids om de så önskar (Lärare 2, intervju, 21/3–23).

Lärare 2 menar att dessa elever, men även de som inte är där lika länge, har rätt till att få koppla av under sin tid på fritids, till exempel genom att titta på film. Dock påpekar lärare 2 att detta inte alltid uppskattas av klasslärarna, som istället vill att eleverna ska arbeta med olika ämnen på ett informellt sätt.

Jag tycker att det blir för lite vila på fritids för eleverna. När vi låter dem kolla på film eller dylikt så känns det ibland som man får onda ögat från lärarna som menar att vi inte gör tillräckligt med dem. Även fast det står i läroplanen att eleverna ska erbjudas tid till att vila (Lärare 2, intervju, 21/3–23).

Detta har lett till att lärare 2 arbetar mycket med praktiska ämnen, som bild och form, för att ge eleverna möjlighet att sitta ner och måla i en lugn och avslappnad miljö och återhämta sig från undervisningen i klassrummet.

Lärare 2 berättade att hen anser att skolan och fritidshemmet har potential att fungera på ett väl sätt men att det, liksom det som lärare 1 lyfter, inte fungerar hela vägen på grund av personalbrist.

Skola 2 arbetar däremot mycket med skolans ämnen i den mån de kan och har mycket informella lärandesituationer vilket kan vara en anledning till att statistiken visar att ungefär 95 % av eleverna i årskurs 3 på skola 2 uppnådde de krav för godkänt betyg inom de nationella proven under läsåret 2021/2022. Detta har lett till att skolan besitter bland de högre resultaten i kommunen.

Under intervjun med lärare 3 på skola 3 betonar hen vikten av att arbeta med sociala koder och samarbetsförmåga på fritidshemmet. Enligt lärare 3 är detta en viktig del av skolans fritidsverksamhet och är i linje med läroplanen.

Det är viktigt att få in skolans ämnen men på fritids prioriterar vi främst sociala koder såsom relationer. Vi vill att eleverna pratar med varandra och umgås i grupp för att

stärka deras samarbetsförmåga. De lär sig av varandra. Om de har olika teman i klassrummet så arbetar vi med det på fritids också. Ibland har vi lekar där eleverna arbetar med matte, ibland med olika språk och vissa gånger med andra ämnen som naturvetenskap (Lärare 3, intervju, 14/3–23)

Lärare 3 berättar att de försöker integrera skolämnen på fritidshemmet genom att planera verksamheten utifrån vad eleverna arbetar med i klassrummet. Men på grund av personalbrist kan det bli svårt att genomföra planerna och eleverna kan erbjudas temporära aktiviteter istället.

Holmberg beskriver teorierna praktikgemenskap och delad repertoar vilka båda handlar om att elever lär sig utav varandra och tillsammans skapar gemensamma målsättningar (Holmberg 2020, s. 65–66).

Det som lärare 3 nämner går i linje med Holmbergs beskrivningar. Lärare 3 lyfter fram hur de på hans arbetsplats arbetar mycket med socialt lärande och vill att eleverna genom det stärker sin samarbetsförmåga. I praktiken betyder detta att deras arbetssätt grundar sig i teoretisk bakgrund och ger eleverna möjlighet till lärande inom deras fritidsverksamhet.

Lärare 3 är nöjd med hur de bedriver sin verksamhet men att de hade önskat att de hade bättre ekonomi för att kunna införskaffa mera material. Skolan arbetar mycket med sociala förmågor men har precis som skola 1 vissa svårigheter med att få in skolämnen i sin verksamhet då de också saknar personal många gånger i veckan vilket leder till att planeringar hamnar åt sidan och temporära aktiviteter istället bedrivs.

Detta kan vara en potentiell anledning till att statistiken visar att 75% bland skolans elever i årskurs 3 klarade de nationella proven med godkänt betyg. Detta visar sig vara bland de lägre resultaten i kommunen.

På samma sätt som tidigare lärare, 1, 2 och 3, betonar lärare 4 på skola 4 också vikten av att fritidsverksamheten ska vara meningsfull och bidra till elevernas lärande.

Det är såklart viktigt, men vi försöker att hålla det lekfullt och situationsstyrt och informellt för eleverna (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Lärare 4 integrerar skolämnen på fritidshemmet genom att planera aktiviteter som kopplar till ämnen som eleverna arbetar med i klassrummet, men även genom att hålla i egna lektioner under skoldagen.

Jag håller i egna fritids lektioner med halvklass 2 gånger i veckan under skoltiden där vi jobbar med fritidspedagogik där till exempel sociala förmågor förekommer. Detta är inte ett komplement till klassrumsundervisningen utan ett eget ämne, fritidspedagogik (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Enligt lärare 4 lägger hen och hens kollegor vid skola 4 stor vikt vid att hålla undervisningen på fritids så lekfull som möjligt och informell. Lärare 4 berättar hur skolan arbetar för att ha ett så gott fritidshem som möjligt där eleverna får en meningsfull fritid vilket har lett till att de gör många aktiviteter i form av lekar. Holmberg beskriver teorin delad repertoar (Holmberg 2020, s. 66). Vilket går att koppla till det som lärare 4 beskrev. Eleverna på skola 4, får genom lekar och aktiviteter, öva på sina sociala förmågor vilket i sin tur leder till att de kan skapa sig gemensamma mål som vidare leder till att de utvecklas.

Vi försöker skapa aktiviteter där eleverna till exempel får öva på att skriva genom bland annat manus-skapande eller liknande. I mina halvklasser är det fritidspedagogik som bedrivs där även sociala förmågor ingår men det är desto fler saker som bearbetas. Vi arbetar styrt men baserat på barns intressen där många skolämnen kommer "gratis" till exempel spel med problemlösning, göra filmer med egenskrivna manus. (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Med “gratis” menar lärare 4 att eleverna får lära sig och utvecklas inom samma ämnen som de vanligtvis arbetar med i klassrummet men på ett mer informellt sätt. Lärare 4 menar att det finns en tydlig koppling mellan klassrumsundervisningen och deras fritidshem.

Vi har en god samverkan mellan lärarna och fritids och vi försöker att arbeta med samma saker. Om de jobbar med rymden i klassrummet så försöker jag till exempel hitta pyssel som kopplas till rymden så att eleverna på ett informellt sätt kan fortsätta arbeta med samma saker på fritids (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Lärare 4 betonar också vikten av att skapa en trygg och inkluderande miljö på fritidshemmet där eleverna kan känna sig bekväma att dela sina tankar och idéer. Lärare 4 ser integreringen av skolämnen som en viktig del av att främja elevernas utveckling och lärande.

Att erbjuda fritidsaktiviteter som utmanar eleverna och kopplar till deras intressen är enligt lärare 4 en effektiv strategi för att öka elevernas engagemang och motivation. Det är också viktigt att skapa en trygg och inkluderande miljö där eleverna kan utveckla sina sociala och emotionella förmågor. Detta kan bidra till att eleverna känner sig mer motiverade och engagerade i sin skolgång och stärker sin självbild och självförtroende. Slutligen kan integreringen av skolämnen på fritidshemmen också bidra till att skapa en känsla av sammanhang och kontinuitet i elevernas skoldag.

Lärare 4 var den enda av de alla fyra lärarna som deltog i studien som bedrev fritidslektioner under skoldagen. Detta fenomen var unikt för studien. Lärare 4 beskrev deras verksamhet som bra och kände att de hade tillräckligt med tid för att planera och genomföra sina aktiviteter så att eleverna fick den meningsfulla fritid som läroplanen utlovar. Lärare 4 nämnde även att skolan i sin helhet satsar mycket på sin fritidsverksamhet och arbetet med sociala förmågor.

Detta kan tolkas som att genom fritidslektioner, stöd från ledning och goda förutsättningar för planering och genomförande förblir en av anledningarna till att 95% av eleverna i årskurs 3 på skola 4 klarade de nationella proven läsåret 2021/2022. Skola 4 har därmed bland de högsta resultaten i kommunen.

Sammanfattning av resultat

Det råder inget tvivel att enligt de fyra lärarna som deltagit i studien hör skolämnen hemma lika mycket inom fritidshemmet som i klassrummet. Däremot har de olika inställningar till det, lärare 1 & 2 vill mer att det ska vara så fritt som möjligt och fokusera på återhämtning, vilket har lett till att fokuset på informellt lärande med skolämnen inte prioriterats lika högt. Lärare 3 strävar efter att arbeta med sociala förmågor och relationer och prioriterar även här andra saker framför skolämnen i verksamheten i första hand. Samtidigt vill lärare 4 hålla en sådan lekfull stämning som möjligt men menar dock att det hjälper verksamheten att arbeta så informellt som möjligt med skolämnen på fritidshemmet.

Genom våra intervjuer med lärarna kan vi konstatera att alla fyra lärare resonerar på olika sätt men landar tillsammans i att det är viktigt med integreringen av skolämnen för eleverna på fritids. Vi har hört vad lärarna säger och kommit fram till att skolämnen ska finnas där och ta sin plats i verksamheten, men baserat på elevernas intressen och var situationsstyrt. Lärare 1 & 2 är tydliga här att det inte ska finnas några krav och deltagandet ska vara frivilligt.

Svaren vi fått av de olika lärarna knyter an till mycket av vad Holmberg lyfter med sina teorier, situerat lärande, praktikgemenskap, delad repertoar och legitimt perifert deltagande som ligger till grund för studien (Holmberg 2020, s. 63). Det går att se mönster mellan de olika lärarnas resonemang och det som Holmberg beskriver. Till exempel så anser alla lärare i studien att lärandet ska ske på elevernas villkor och kopplas till saker de arbetar med i klassrummet. Detta kan kopplas till teorin situerat lärande som handlar om att elever ska lära sig av varandra och i sammanhang där lärandet även kommer till användning (Holmberg 2020, s. 63).

Lärare 1 berättade under intervjun att hen använder sig av Kahoot, en digital sida där man kan skapa egna frågesporter, för att kunna koppla an fritidshemmet med klassrummet och på så sätt erbjuda eleverna en lärande miljö som anpassas efter deras intressen och behov. Lärare 2 arbetar istället mera situationsbaserat och tar lärande informellt när det finns ett läge. Lärare 2 lyfter ett exempel att om gruppen är ute i skogen så passar de på att prata om naturen och på så sätt lyfta naturvetenskap för eleverna. Lärare 3 arbetar med relationer och försöker så att det går att anpassa fritidsverksamheten efter vad eleverna jobbar med i klassrummet. Lärare 4 beskrev hur hen håller i fritidslektioner under skoldagen för att kunna skapa informella lärande situationer för eleverna, genom detta får eleverna arbeta med olika saker, kopplat till fritidshemmet, och samtidigt lära sig nya saker.

En stor del av resultaten vi fick från respondenterna i intervjuerna går att koppla till studiens tidigare forskning, men även se som nya infallsvinklar för vidare forskning och hur professionen kan leda framåt.

Bland annat så har alla våra respondenter varit inne på det fenomen om hur deras samverkan, kanske inte, ser ut som de hade velat, vilket även Söderlund (2000) lyfter i sin studie, att

samverkan sker på klasslärarens villkor. Alla respondenter har uttryckt ett visst missnöje gentemot fenomenet, men samtidigt accepterar de läget.

Dahl (2014) beskrev även hur fritidslärare kan ses som i en situation där de inte har tillräckligt med tid för att kunna hjälpa eleverna att utvecklas fullt ut när de håller på med olika aktiviteter. Även detta går att koppla till det några av våra respondenter går in på i sina svar, att de går åt mycket tid till att täcka upp för andra uppgifter som i första hand inte är deras. Vilket i sin tur leder till att deras egna, alltså fritidslärarnas, planering hamnar i andra hand och temporära, spontana lösningar läggs fram i stället. Detta kan på så sätt kopplas till Dahls (2014) tankar, och konstaterar att fritidslärare än idag, nästan tio år senare, sitter kvar i samma svåra situation. När planeringar ändras i sista sekund och aktiviteter ändras leder det till att eleverna drabbas av det.

Längre ner i studien kommer ett längre kapitel om *Resultatdiskussion*, som förhåller sig till studiens resultat och dess tidigare forskning där vi kommer gå in djupare på ämnet.

Diskussion

I den här delen av uppsatsen kommer vi att diskutera studiens resultat i förhållande till tidigare forskning, metod och professionsutvecklingen. Vi ville med denna studie ta reda på hur olika fritidshem arbetar och hur deras personal ser på arbete med skolämnen. Syftet var att undersöka hur fritidslärare såg på kopplingen mellan resultat och arbetssätt samt hur integreringen av skolämnen äger rum inom deras verksamhet. Vi vill att detta ska leda till att nya, samt nuvarande, fritidslärare får en inblick i hur andra lärare arbetar och hur de ser på ämnen inom verksamheten, vilket i sin tur ska kunna utveckla verksamhetens helhet och därmed kunna erbjuda eleverna ett mer utvecklat och meningsfullare fritids.

Utifrån svaren vi fick från intervjuerna kunde vi göra kopplingar till studiens tidigare forskning. Dessa kopplingar kan ses som en ny synvinkel på vad som redan sagt om området och vi kan bidra med nya infallsvinklar.

Resultatdiskussion i förhållande till tidigare forskning

Resultaten från intervjuerna tyder på att alla fyra lärare anser att integreringen av skolämnen är viktigt för eleverna, men de har olika sätt att arbeta för det. Kortfattat så kan man säga att lärare 1 & 2 vill arbeta och planera mera fritt, medan lärare 3 & 4 vill arbeta mer styrt men baserat på elevernas behov.

Jonsson (2021) betonar vikten av en god miljö och menar på hur det hjälper eleverna lärande, bland annat inom sociala relationer. Svaren vi fick från våra intervjuer och det som Jonsson (2021) beskriver går att koppla till varandra. Bland annat så beskriver lärare 1 hur hen tycker att fritidshemmet ska vara mindre styrt så poängterar hen däremot vikten av att kunna skapa aktiviteter som hjälper eleverna i deras lärande. Vilket går i linje med det som Jonsson beskriver, fritidshemmet ska arbeta efter en så god miljö som möjligt, men vad är en god miljö? Enligt lärare 1 ska de vara fritt för eleverna men ta upp ämnen som är aktuella för dem. Lärare 1 menar att fritidshemmet ska ta upp aktuella ämnen för eleverna men att det ska ske på ett så informellt sätt som möjligt, vilket hen menar på att, ska leda till att flera elever vill delta vid dessa aktiviteter.

Precis som lärare 1, vill även lärare 2 hålla det fritt för eleverna och se till att det inte blir alltför styrt. Med tanke på det som Jonsson (2021) redogör för, om hur skolmiljön påverkar elevernas sociala lärande, så krävs det att för lärare som resonerar på samma sätt som lärare 1 & 2 att det erbjuds en god lärandemiljö för eleverna. Om det inte ska vara för mycket styrda aktiviteter krävs det att det finns gott om material, resurser och möjligheter till lek för eleverna så att de kan ta del av ett informellt lärande eftersom man inte vill hålla i för mycket styrda aktiviteter. Poängen med att använda sig av styrda aktiviteter är att eleverna ska, via lek och aktiviteter, lära sig nya saker. Minskar man på de styrda aktiviteterna kan det potentiellt resultera i att elever går miste om lärandet överlag om det inte kompletteras med annat, i detta fall, ett väl utvecklat fritids.

Tankesättet som lärare 1 & 2 besitter på behöver nödvändigtvis inte vara fel, eller negativt, för eleverna men det krävs att engagemanget från lärarnas håll i sådana fall läggs på annat, såsom att införskaffa bra material och andra resurser som kan erbjuda elever lärande. Detta kräver såklart ekonomi och stöd av skolans ledning. Vilket kan vara en anledning till att istället, som

lärare 3 & 4, sträva efter att hålla i aktiviteter som går att göra med skolans tillgängliga material för att på så sätt ge eleverna möjligheten till att lära.

Som ovan nämnt, så vill lärare 1 & 2 hålla det fritt för eleverna medan lärare 3 & 4 istället vill arbeta mer med aktiviteter för att stärka elevernas lärande. Lärare 3 & 4 utgår efter vad eleverna jobbar med i klassrummen när de planerar sina aktiviteter för fritidsverksamheten, på så sätt erbjuds de en lärandemiljö för eleverna i fritidshemmet. Till skillnad från lärare 1 & 2s tankesätt så kan det tolkas som att lärare 3 & 4s sätt att planera aktiviteter involverar elevens behov mer, vad arbetar de med nu och vad behöver de utveckla? Medan lärare 1 & 2 utgår från intressen, vad gillar eleverna att göra, hur kan vi arbeta med det?

Sättet som lärare 3 & 4 resonerar för och det som Jonsson (2021) beskriver ligger även de i linje med varandra. Grundtanken är densamma, elever lär sig av varandra och utvecklas genom lek och samarbete. När lärare 4 beskriver sina fritidslektioner menar hen på att det är ett tillvägagångssätt för eleverna att kunna utveckla olika förmågor.

Samverkan är en stor del av arbetet i skolan idag. Söderlund (2000) beskriver i sin studie hur det tyvärr dock allt för ofta sker på lärarnas villkor. Trots att Söderlunds studie idag är 23 år gammal, tycks fenomenet fortfarande finnas kvar inom skolan, men kan tolkas som att det, i alla fall på vissa arbetsplatser, jämnar ut sig och blir mera på bådass villkor.

Lärare 1 beskriver hur de har viss problematik när det kommer att ta ut deras *ställtid*, det vill säga, tiden som äger rum när elevernas skoldag är slut och ska röra sig mot fritidshemmet. Under denna period på dagen ska fritidslärarna erbjudas tid, ungefär 10 minuter, där de kan gå igenom dagens agenda. Denna tid finns inte för fritidslärarna och lärare 1 menar på att det handlar om en bortprioritering eftersom klasslärarna inte berörs av detta, vilket leder till att skolan inte lägger någon vikt vid att få det att fungera. Lärare 1 beskriver det som ett fenomen som inte bara sker på hans arbetsplats utan på flera skolor runt om i Sverige.

Jag hade köpt att det skulle vara så om det vore så att fritids endast ska vara 'barnpassning' men nu när vi också har en läroplan att följa precis som dem så krävs det att vi har samma, åtminstone liknande, förutsättningar. Sen tycker jag, vilket jag tror sker på många skolor, men att fritids hamnar i andra hand. skolan går alltid före fritids. Om något går snett för dem måste alltid vi på fritids hoppa in, vilket ibland

förstör vår planering. Det har nog aldrig hänt tvärtom, i alla fall inte här (Lärare 1, intervju, 14/3–23).

Lärare 4 beskriver däremot att de har en god samverkan mellan sig, men att det inte ingår för lärarna att finnas där på samma sätt som fritidslärarna finns som hjälp för dem. Hen betonar dock att detta inte nödvändigtvis är ett problem eller något negativt, men konstaterar att det är så verksamheten ser ut. Lärare 4 berättar däremot en sak som kan ses som väldigt värdefull i förhållande till Söderlunds beskrivning. Läroplanen beskriver att fritidshemmet ska komplettera klassrumsundervisningen (Lgr 22, s. 25) men lärare 4 menar att det kan bli svårt eftersom klassrummet inte kompletterar fritidshemmet på samma sätt, vilket i sin tur leder till att fritidslärarna försöker så gott de går att arbeta med samma saker som eleverna gör i klassrummet.

Vi har en god samverkan mellan lärarna och fritids och vi försöker att arbeta med samma saker. Klasslärarna finns självklart till hands när vi behöver hjälp men det ingår inte i deras tjänst (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Detta går att tolka som att samverkan ändå sker på bådass villkor, i den mån som det är möjligt, men att det råder en viss typ av hierarki där klasslärarna står högre med tanke på hur arbetsuppgifterna fördelas. Kopplingen till läroplanen kan styrka det som lärare 4 redogör för, vilket även kan kopplas till det som Söderlund (2000) beskriver, vilket resulterar i att samverkan för många fritidslärare kommer att ske på klasslärarens villkor.

Dahl (2014) beskrev hur fritidslärare sitter i en sits där de inte har möjlighet att fullfölja elevers lärande. Under våra intervjuer med lärarna beskrev alla fyra att det vid flertalet tillfällen har fått ställa in planerade aktiviteter på grund av personalbrist.

Vi pratar mycket om att det ska utgå från deras behov osv men i slutändan, oftast på grund av personalbrist, känns det som det ändras till annat som kanske inte alls har med deras behov att göra utan mer en aktivitet för att fylla ut tiden och där eleverna ska ha något att göra (Lärare 1, intervju, 14/3–23).

Vi går lite på knäna när det kommer till personalresurser. Det är många deltidstjänster som inte följer med eleverna hela dagen och man behöver hålla koll på

många olika saker som kanske inte egentligen har med sin klass att göra (Lärare 2, intervju, 21/3–23)

Vi försöker jobba med olika ämnen efter skolan på fritids men det går inte alltid. Ibland saknas planering och ibland personal (lärare 3, intervju, 14/3–23).

Ibland får vi ställa in planerade aktiviteter eller dylikt då det saknas personal eller så (Lärare 4, intervju, 30/3–23).

Detta kan ses som en resursfråga för verksamheterna rent generellt, men det går även att se ett samband mellan det som Dahl (2014) redogör för och alla fyra lärares svar. Potentiella lärandemiljöer för eleverna försvinner, eller försämras, på grund av en personalbrist vilket resulterar i att de närvarande lärarna hamnar i en sämre position där de inte kan följa upp lärandet, på samma sätt, för de elever som deltar i de temporära aktiviteterna.

Metoddiskussion

I studiens tidigare delar finns ett stycke med rubriken *Kritisk reflektion kring val av metod*, i det stycket lyfter vi potentiella problem och möjliga hinder med kvalitativ metod i förhållande till studiens syfte och frågeställningar.

Vi valde att använda oss av kvalitativ metod utgå från halvstrukturerade intervjuer. En positiv aspekt med detta val av metod, är att det tillåter de olika respondenterna i studien att ge sin helt egna bild, synpunkter och åsikter kring det valda ämnet, vilket i sin tur gör att resultatet blir unikt för varje respondent, även fast de kan ha snarlika svar. Varpå det slutligen, till exempel, kan ge oss en bredare syn på hur olika arbetssätt i fritidshem fungerar i praktiken. Intervjuer är idag ett vanligt tillvägagångssätt för forskare och studenter och tillåter oss att få en inblick inom olika miljöer eller kulturer, och kan därmed ta reda på hur olika fenomen fungerar eller äger rum inom dessa (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 56).

Det som kan vara negativt med detta, eller svårt, är som tidigare nämnt i den kritiska analysen, att valet av skolor och lärare har en väldigt stor betydelse och det gäller att pricka rätt. Det vill säga att få tag i rätt lärare med rätt kompetens.

Det kan till exempel betyda att läraren har rätt utbildning eller rätt position på skolan för att kunna besvara frågorna så att svaren förblir relevanta för studiens frågeställningar. Vi gjorde urvalet efter statistik från Skolverket, där vi kollade upp hur elever i årskurs 3 hade presterat under de nationella proven läsåret 2022 och vi kollade efter antalet procent godkända betyg. Sedan ställde vi frågor där respondenterna fick svara utifrån deras erfarenheter och uppfattningar.

Eftersom vi valde ut ett antal skolor systematiskt så har det under forskningens gång, stundtals, varit svårt att få till intervjuer och besök på olika skolor vilket har gjort att tiden för till exempel analys- och resultatskrivande minskat.

Diskussion för professionsutveckling

Under forskningens gång har vi konstaterat att det inte gjorts någon större, eller liknande, forskning gällande hur lärare ser på integreringen av skolämnena i fritidshemmet. Resultatet för denna studie visar dock att lärare värderar detta tankesätt högt och har alla olika arbetssätt för det. Studien skulle därmed kunna ses som en mall, eller ett underlag, för hur andra lärare som önskar jobba vidare med det, eller ta sig an nya utmaningar, kan gå tillväga.

Med tanke på att undervisningen i fritidshemmet, enligt läroplanen, ska komplettera klassrumsundervisning (Lgr 22, s. 25) så finns det skäl för att faktiskt arbeta med skolans ämnen inom fritidsverksamheten. Dels för att läroplanen säger det, dels för att det gynnar eleverna. Under våra intervjuer nämner alla lärare att elever uppskattar det informella lärandet i fritidshemmet, vilket kan stärka det faktum att man som lärare bör sträva efter att arbeta mer med det. Det gäller dock att göra det på rätt sätt, och det kommer att skilja sig från elev till elev och från skola till skola. Studiens resultat visar på att man som lärare behöver känna sina elever och veta hur de fungerar för att kunna erbjuda den meningsfulla fritid som de har rätt till.

Vidare forskning

För vidare forskning skulle man kunna fördjupa sig i varför vissa lärare resonerar som de gör angående vikten av skolämnen inom sin verksamhet. Till exempel, *varför arbetar olika fritidshem med skolämnena?* eller, *anser fritidslärare att det hjälper eleverna om de får arbeta informellt med skolämnena på fritids?* Vår studie och forskning har främst förankrat sig i hur

lärare ser på saken och hur lärare arbetar för det. För att fördjupa sig om ämnet kan man gå in mer på djupet och kolla varför lärare arbetar som de gör.

Ytterligare en infallsvinkel skulle kunna vara att ta reda på mer kring fenomenet, fritidslektioner under skoltiden. Detta var något som en av vår studies respondenter beskrev att hen stod för två gånger i veckan med halvklasser. Under våra intervjuer var det endast lärare 3 som beskrev att den gjorde detta under skoldagen utöver att agera resurs som resten av studiens respondenter ägnade största delen av tiden till.

Interkulturellt perspektiv

I förhållande till studiens syfte, frågeställningar och resultat så kan ett interkulturellt perspektiv på det hela handla om det som nämndes ovan. Varje lärare och skola måste jobba individuellt med sina elever. Det finns ingen klar mall för hur en elev lär sig, framför allt inte när vi idag i Sverige är så pass berikade rent kulturellt och flera elever på olika skolor runt om i hela Sverige har helt olika bakgrunder. Interkulturellt perspektiv handlar om att se varje individ, för vad den är och ha ett öppet sinne. Kopplat till vårt syfte så krävs det att lärare har detta i åtanke och tar åt sig av den bakgrund eleverna kommer till skolan med.

Avslutande summering

Sammanfattningsvis går det att besvara studiens frågeställningar, på ett kortfattat sätt, som att lärare i Stockholm värderar integreringen av skolämnen högt, men de har alla olika sätt att arbeta med det, vissa är mer motiverade till det än andra, men tanken av det inom sin verksamhet är densamma. Vissa lärare utgår mer efter elevers behov och vill genomföra planeringar och aktiviteter som kopplas till vad eleverna arbetar med i klassrummet, medan andra ser till deras intressen och försöker skapa så icke-styrda aktiviteter som möjligt. Vissa lärare vill att fritidshemmet ska vara styrt av aktiviteter, vissa vill att det är fritt för eleverna och att de får återhämta sig från skoldagen. Alla skolor vi har varit runt på skiljer sig från varandra. Lärarna resonerar olika, men har ändå vissa åsikter som går ihop med den andra.

Bilaga 1, intervjuguide

Vi använde oss av en så kallad halvstrukturerad intervju, det vill säga, att frågorna var bestämda sedan innan men kunde komma att anpassas utifrån situationen. Vi inledde intervjun med att introducera oss själva samt förklara syftet med intervjun. Vi började med att ställa lite enklare frågor i syfte att lätta upp stämningen följt av att gå in på vem det var vi talade med.

Däruv har vi ställt frågor som:

- *Skulle du kunna berätta lite om dig själv, vad heter du? Hur gammal är du?*
- *Vad är din position och vad har du för arbetsuppgifter?*
- *Hur skulle du beskriva din yrkeserfarenhet?*
- *Hur länge har du jobbat på skolan?*
- *Hur tycker du att det är att arbeta/vistas på fritids?*

Vidare ställde vi frågor för att få svar på deras syn gällande hur skolämnen integreras i deras fritidsverksamhet, såsom:

- *Hur ser ni på vikten av att integrera skolämnen i eran verksamhet?*
- *På vilket sätt arbetar ni för att eleverna ska få ta del av skolämnen på fritids?*
- *Ser ni någon koppling mellan arbetet i skolan (klassrummet) och fritidshemmet?*
- *Läroplanen beskriver fritidshemmet som ett komplement till skolan. Hur arbetar ni för att uppnå det?*

Vi gick också in på lite mer personliga frågor för att kunna fördjupa svaren. Hypotetiskt sett kunde det finnas personal på de olika skolorna som till exempel inte alls var nöjda med hur verksamheten bedrevs och därmed inte var helt bekväma med att berätta det för utomstående. Vi menade att det kunde vara allt från dåliga arbetsförhållanden eller en ledning som inte stöttade fritidsverksamheten. Dessa svar ansåg vi vara bra/intressanta för resultatet gällande hur verksamheten sköts och hur de arbetade med skolämnena. Vi frågade därför försiktigt om det var okej att vi gick in på lite mer personliga frågor för att få dessa svar.

Dessa frågor var:

- *Hur ser du på verksamheten i sig och hur den bedrivs?*
- *Finns det något som du inte är nöjd med inom eran verksamhet i förhållande till läroplanen? Vad i sådana fall?*

Vi var även medvetna om att ju mer personliga frågor vi ställde, desto svårare kunde det vara för personen att svara. Vi insåg också att det fanns en risk att personen inte talade sanning utan istället undvek att svara. Vi avslutade intervjun genom att tacka för deras tid och medgav att det var en värdefull insikt vi fått genom intervjun. Vi bad också om deras mejladress eller andra kontaktuppgifter för att i framtiden kunna dela med oss av resultatet om de ville ta del av det.

Bilaga 2, mejl till respondenterna

Inför intervju

Hej. Inför vår intervju finns det några saker som vi vill informera dig om. Vi är två studenter som just nu skriver vårt examensarbete inom utbildningen, *Grundlärautbildning med interkulturell profil med inriktning mot fritidshem*. Uppsatsen tar sitt fokus i att vi vill undersöka huruvida olika skolor inkluderar skolans basämnen, svenska, matematik och engelska, i sin fritidsverksamhet. Vi har därför valt att göra en intervjustudie där vi kommer att ställa frågor som fokuserar på hur ni på eran skola arbetar för att skapa den inkluderingen. Det kommer att vara en halvstrukturerad intervju vilket betyder att vi har vissa förberedda frågor men kan komma att ställa andra utifrån situationen (se alla frågor nedan).

Vad gäller ert deltagande vid denna studie vill vi att ni ska veta följande:

Ditt deltagande är **helt frivilligt** och du kan **när som helst avbryta** om du vill och inte känner att det verkar bra. Det ni säger kommer endast att användas i forskningssyfte och era **personuppgifter** samt **arbetsplatser** kommer att förbli **anonyma**. I själva studien kommer ni att presenteras anonymt som till exempel, **lärare 1** vid **skola 1**. Ni kommer även att få ta del av allt material där ni även kommer få godkänna det vi samlat in. Samt att ni kommer få ta del av resultatet. Ert deltagande är helt och hållet på **era villkor** och ni har som sagt all rätt att **avbryta om ni vill**. Intervjun kommer att **spelas in** för att sedan **transkriberas**, det vill säga att vi i efterhand kommer att skriva ner allt som sagt. Detta är för att vi ska kunna analysera era svar och därmed kunna komma till en slutsats. Vi beräknar att intervjun kommer att ta **ungefär 15–30 minuter**. (För mer info se: *Vetenskapsrådet 2017*, länk finns längst ner i dokumentet).

Frågor:

1. *Skulle du kunna berätta lite om dig själv, vad heter du? Hur gammal är du?*
2. *Vad är din position och vad har du för arbetsuppgifter?*
3. *Hur skulle du beskriva din yrkeserfarenhet?*
4. *Hur länge har du jobbat på skolan?*
5. *Hur tycker du att det är att arbeta/vistas på fritids?*
6. *Hur ser ni på vikten av att integrera skolämnen i eran verksamhet?*

7. *På vilket sätt arbetar ni för att eleverna ska få ta del av skolämnen på fritids?*
8. *Ser ni någon koppling mellan arbetet i skolan (klassrummet) och fritidshemmet?*
9. *Läroplanen beskriver fritidshemmet som ett komplement till skolan och klassrumsundervisningen. Hur arbetar ni för att uppnå det?*
10. *Hur ser du på verksamheten i sig och hur den bedrivs?*
11. *Finns det något som du inte är nöjd med inom eran verksamhet i förhållande till läroplanen? Vad i sådana fall?*

Vi tackar ödmjukast för er medverkan och hoppas ni ser fram emot vårt besök

Länk till Vetenskapsrådet 2017:

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Referenslista

Jonsson, Kristina (2021). Socialt lärande i fritidshemmet [Elektronisk resurs] En intervjustudie med fritidshemspersonal och fritidshemsrektorerna. Diss. (sammanfattning) Mälardalens högskola, 2021.

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-53563>

Dahl, Marianne (2014). Fritidspedagogers handlingsrepertoar [Elektronisk resurs] Pedagogiskt arbete med barns olika relationer. Diss. (sammanfattning), Kalmar: Linnéuniversitetet 2014. Tillgänglig på Internet:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-37634>.

Söderlund, Anita (2000). *Barn i skola och fritidshem: en studie kring samverkan*. Diss. Stockholm: Univ.

Eriksson Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Holmberg, Linnéa (2020). *Perspektiv i fritidshem*. Första utgåvan Stockholm: Natur & Kultur.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.
Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Stockholm: Skolverket.

Lärare 1, intervju, 14/3–23.

Lärare 2, intervju, 21/3–23.

Lärare 3, intervju, 14/3–23.

Lärare 4, intervju, 30/3–23.